

Věstník MZd ČR, částka 10/2004

METODICKÁ OPATŘENÍ

10.

Koncepce rozvoje sítě zdravotnických knihoven na léta 2005 - 2010

ZN.: MZDR 23063/04/VVO

Ref.: Radka Špírková tel. 22497 linka 2505

Obsah:**1. Úloha zdravotnických knihoven**[1.1](#) Vize[1.2](#) Poslání**2. Analýza současného stavu**[2.1](#) Stav veřejných informačních služeb ve zdravotnictví (VISZ)[2.2](#) Síť zdravotnických knihoven resortu MZ ČR a ostatních resortů[2.3](#) Analýza stavu poskytování VISZ[2.3.1](#) Silné stránky VISZ[2.3.2](#) Slabé stránky VISZ[2.3.3](#) Příležitost VISZ[2.3.4](#) Rizika VISZ**3. Koncepce rozvoje zdravotnických knihoven ČR na léta 2005 - 2010**[3.1](#) Koncepce - cíl[3.2](#) Dílčí cíle[3.2.1](#) Provést změny v současné síti VISZ v souladu s koncepcí systému zdravotní péče[3.2.2](#) Realizovat přechod zdravotnických knihoven na moderní pracoviště hybridního typu[3.2.3](#) Zvýšit kvalitu tvorby a zpracování knihovních fondů a informačních zdrojů[3.2.4](#) Zvýšit kvalitu poskytovaných služeb a jejich dostupnost pro zdravotnictví[3.2.5](#) Vytvořit infrastrukturu pro kvalitní výběr pracovníků pro pracoviště VISZ, systém odborné přípravy a celoživotního vzdělávání**4. Finanční nároky na státní rozpočet****5. Přílohy**[5.1](#) Seznam zkratk[5.2](#) Výchozí dokumenty pro činnost zdravotnických knihoven[5.3](#) Vybrané statistické údaje za oblast knihoven[5.4](#) Stávající rozvojové programy a příspěvky[5.5](#) Konsorciální příspěvky

1. Úloha zdravotnických knihoven

1.1 Vize

Vytvořit vyspělý systém služeb pro zdravotnictví formou flexibilního přístupu ke specializovaným informačním zdrojům z libovolného pracoviště veřejných informačních služeb ve zdravotnictví (dále jen VISZ).

1.2 Poslání

Posláním VISZ je zpřístupnit odborné zdravotnické informace (dále jen OZI) a poskytovat knihovnicko-informační služby odborné zdravotnické veřejnosti využíváním moderních informačních a telekomunikačních technologií (dále jen ICT), podporovat přístup k těmto informacím pro udržení a zlepšení kvality života občanů. Napomáhat rozvoji medicíny a pomáhat uskutečňovat zdravotní politiku odpovídajícím přístupem ke zdravotnickým informacím, tím bude umožněno každému informované rozhodování o vlastním zdraví. Zdravotnická knihovna (ZK), splňující kritéria pro podporu vědy, výzkumu a vzdělávání je nedílnou součástí kvalitního systému zdravotní péče. Využívat cesty k naplňování vize.

2. Analýza současného stavu

2.1 Stav veřejných informačních služeb ve zdravotnictví (VISZ)

Vědecké lékařské informace vznikají v procesu poskytování lékařské péče, vědecké práce a dalšího vzdělávání. Získávání, zpracování, ukládání a zpřístupňování OZI v ČR zajišťují zdravotnické knihovny. Rozvoj vlivem ICT v oblasti knihovnicko-informačních systémů usnadňuje rychlý přístup k publikovaným, případně nepublikovaným informacím a umožňuje tak uživatelům získat informace o diagnostice, terapii a nejnovějších léčebných postupech podporujících efektivní klinickou praxi na úrovni aktuálního stavu poznatků lékařské vědy.

Zdravotnické knihovny jsou specializovanými knihovnami, příp. základními knihovnami se specializovaným knihovním fondem, podle §13, resp. §12, zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), který je platný od 1.1.2002, a jsou součástí systému knihoven ČR. Zákon stanoví typy veřejných knihovnických a informačních služeb, poskytovaných neziskově tak, aby byl zajištěn rovný přístup ke všem informacím ve veřejných knihovnách, stanoví povinnost spolupráce při zajišťování meziknihovnických služeb, nedostupných dokumentů, a stanoví postup evidence knihoven, správy a ochrany knihovnických fondů.

Současný model klasické zdravotnické knihovny (s fondem zdrojů převážně v papírové formě) se mění s využíváním zdrojů na síti a služeb poskytovaných z online zdrojů na model knihoven hybridních, poskytujících klasické i elektronické informační zdroje a služby prostřednictvím ICT. Zdravotnické knihovny sítě VISZ od roku 2001 zpřístupňují uživatelům elektronická odborná periodika prostřednictvím konsorciálních licencí (viz příloha č. 5.5). Kolekce periodik v jednotlivých službách jsou komponovány dle výběru a podmínek vydavatelů (např. podmínka zachování finančního objemu odebíraných tištěných verzí titulů), a to je jeden z důvodů vzniku duplicit

některých titulů. Počet celkem zpřístupněných medicínských titulů periodik proto nemůže být uváděn jako celkový počet titulů, dostupných online.

2.2 Síť zdravotnických knihoven resortu MZ ČR a ostatních resortů

Zdravotnické knihovny jsou zřizovány ve zdravotnických a vzdělávacích zařízeních s cílem zajišťovat informační podporu především pro vědu, výzkum a vzdělávání.

Národní síť veřejných informačních služeb ve zdravotnictví se formuje na principech: regionálních center, center pro integrované činnosti lékařských fakult a fakultních nemocnic, specializovaných vzdělávacích, výzkumných a léčebně-preventivních pracovišť a jiných ústředních specializovaných pracovišť, s nepominutelnou úlohou Národní lékařské knihovny. Tato pracoviště vytvářejí vyspělejší centra sítě, schopná poskytovat delegované služby dalším, v rámci obdobně definovaných služeb spolupracujícím pracovištím sítě.

Zákonem a návaznými předpisy uznávanou specializovanou knihovnou pro oblast zdravotnictví je Národní lékařská knihovna (dále jen NLK). NLK je veřejně přístupnou knihovnou, organizační složkou státu, jejímž zřizovatelem je MZ ČR. Zajišťuje informační podporu rozvoje vědy a vzdělávání v oblasti medicíny a příbuzných oborů, buduje a spravuje státem dotovaný fond domácích a zahraničních informačních zdrojů s povinností národního depozitního fondu. Vykonává koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, metodické a poradenské činnosti pro oblast zdravotnických informací. Plní celostátní funkce národní lékařské bibliografie a oborových souborných katalogů, správy sbírek zdravotnického muzea, dokumentačního centra WHO.

Síť zdravotnických knihoven, koordinovaná NLK, vykazuje k 31.12.2003 následující parametry: 149 zdravotnických knihoven, 95 000 uživatelů, knihovní fond o počtu 2 850 000 knihovních jednotek, včetně 3 426 titulů zahraničních periodik a 14 639 titulů českých periodik (multiplicitních) a 1 090 000 výpůjček. Zřizovateli zdravotnických knihoven, participujících v síti VISZ, jsou: Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo obrany, soukromé a církevní subjekty, právnické a fyzické osoby, neziskové organizace a další zřizovatelé.

Základní statistické ukazatele sítě zdravotnických knihoven jsou popsány v příloze [č. 5.3](#).

Veřejné knihovnické a informační služby definované podle [§4](#) zákona č. 257/2001 Sb. (knihovní zákon) obsahují:

Zpřístupňování knihovních dokumentů vlastních i jiných knihoven.

Poskytování bibliografických, referenčních faktografických informací a rešerší.

Zprostředkovávání informací z jiných informačních zdrojů.

Umožnění přístupu k těmto zdrojům telekomunikační technikou.

2.3 Analýza stavu poskytování VISZ

2.3.1 Silné stránky VISZ

Tradice poskytování knihovnických a návazných specializovaných služeb zdravotnické veřejnosti.

Spolupráce VISZ při akvizici informačních zdrojů klasických a elektronických, založena na dobrovolnosti, volnosti rozhodování a flexibilitě.

Spolupráce při budování oborových souborných katalogů.

Existence národní oborové registrující bibliografie v NLK – Bibliographia Medica Českoslovaca.

Průběžné budování depozitního fondu české zdravotnické literatury v NLK.

Realizace vzdělávacích aktivit (např. v oblasti užívaných standardů, EBM).

Sjednocování věcného zpracování fondů (tezaurus Medical Subject Headings-MeSH- CZ).

Možnost internetové komunikace.

Standardizace tvorby knihovnických bází .

Postupná automatizace knihovnických procesů s implementací národních a mezinárodních standardů.

Vývojová činnost (projekty MŠMT ČR, IGA MZ ČR, VISK, FRVŠ atd.).

Mezinárodní aktivity (WHO, EAHIL, USAID atd.).

Specializovanost pracovišť sítě podle typů zdravotnických zařízení.

Meziresortní koordinace činností (např. spolupráce s Národní knihovnou ČR, Státní technickou knihovnou, Knihovnou AV ČR, vysokoškolskými knihovnami, atd.).

2.3.2 Slabé stránky VISZ

Nutnost optimalizace existující sítě knihovnicko-informačních pracovišť.

Omezená dostupnost informačních zdrojů koncovým uživatelům.

Nedostatečně rozvinutá informační infrastruktura a vybavenost knihoven ICT.

Nedostatečné prostorové zajištění činnosti knihoven.

Nedostatek finančních prostředků na nákup informačních zdrojů.

Nejsou definovány standardy pro kvalitu služeb.

Nejsou jednoznačně definovány kvalifikační podmínky pro výkon povolání zdravotnického knihovníka.

Absence nástrojů pro sdílení zdrojů a služeb.

2.3.3 Příležitost VISZ

Služby VISZ jsou intenzívně přijímány odbornou i širokou veřejností.

Knihovny jsou integrální součástí infrastruktury výzkumu a vývoje.

ICT a knihovnictví patří do zdravotnické informatiky jako aplikovaná oblast elektronických služeb pro vědu, výzkum a vzdělávání.

Knihovny mají důležitou roli při trvalém uchování a zpřístupňování dokumentů všech typů.

Existují dotační programy na podporu rozvoje VISZ.

Evropská integrace by měla podpořit propojování lokálních informačních zdrojů do globálních souborů.

2.3.4 Rizika VISZ

Negativní vývoj veřejných rozpočtů omezí financování knihoven. Knihovny neuskuteční odpovídající informační podporu pro kvalitu péče o zdraví.

Služby VISZ přestanou být vnímány jako nezbytná podpora vědy, výzkumu a vzdělávání. Bude narušen princip rovného přístupu k informačním zdrojům prostřednictvím knihoven pro všechny úrovně zdravotnických zařízení.

Knihovny nebudou schopny trvale uchovávat a následně zpřístupňovat podstatnou část kulturního dědictví publikovaných dokumentů (rozpad kyselého papíru, nedostatečná ochrana digitálních dokumentů).

Činnost knihoven versus právo na duševní vlastnictví autorských děl (vytváření bariér, bránících rovnému přístupu k autorským dílům za účelem vzdělávání, výzkumu a uchování kulturního dědictví).

Trvalý růst cen informačních zdrojů (tištěných i elektronických), cenový lobbing národních a nadnárodních vydavatelských a dodavatelských společností.

3.1 Koncepce - cíl

Koncepce na období 2005 - 2010 je založena na kombinovaném přístupu 5+2.

5 komponent:

Rozvoj strategického řízení informačních zdrojů a znalostních metod.

Přístup k tištěným zdrojům.

Přístup k elektronickým zdrojům.

Návaznost zdrojů, fondů a technologií.

Dodávání informací pro vědu, výzkum a vzdělávání.

2 vertikální osy, prostupující celou koncepcí: efektivita/inovace a mezinárodní spolupráce.

Cíl koncepce: Vytvoření kvalitního systému veřejných informačních služeb ve zdravotnictví, který umožní rovný přístup k publikovaným dokumentům a dalším informačním zdrojům na základě partnerství a spolupráce v rámci národních a nadnárodních programů pro zdravotnictví.

Odborné zdravotnické informace mají zajišťovat především vědu, výzkum a vzdělávání takovými komunikačními a informačními nástroji, které by umožnily předávat a využívat znalosti, vedoucí k posilování a rozvoji zdraví všech obyvatel, a vytvářely kvalitní systémovou informační podporu těchto procesů. Informace o zdraví by měly být snadno dostupné pro odborníky z oblasti zdravotnictví a dalších oborů, kteří ji potřebují a využívají.

Zdůvodnění:

Zdravotnictví je strategickým systémem lidské společnosti, jednou z podmínek pro zajištění udržitelného rozvoje společnosti, který respektuje:

Sociálně-ekonomický rozvoj.

Aplikaci metod a moderních technologií na úrovni nejnovějšího stavu vědeckého poznání.

Ochranu životního prostředí.

Lidská práva.

3.2 Dílčí cíle:

3.2.1 Provést změny v současné síti VISZ v souladu s koncepcí systému zdravotní péče

Zavést efektivnější řízení sítě VISZ ve 2 úrovních:

Operativní řízení a koordinace financování - zřízení Komise při VVO MZ ČR.

Poradenství a strategické řízení - zřízení ústavní rady Národní lékařské knihovny (je v souladu se Statutem Rady NLK).

Zajistí: MZ ČR a NLK

Doba realizace: 2005

Dopad na státní rozpočet: není

Spolupráce ostatních ministerstev: MK ČR, MŠMT ČR

Doporučení: Požádat ČLS JEP, ZIVI a SKIP o vytipování expertů.

3.2.2 Realizovat přechod zdravotnických knihoven na moderní pracoviště hybridního typu

Realizovat inovaci současného modelu „zdravotnické knihovny“ (hybridní knihovny), pomocí využívání zdrojů na sítích, služeb z online zdrojů. Změnit dosavadní systém financování rozvoje zdravotnických knihoven tak, že každoročně od počátku 90.let poskytovaný „Příspěvek na Vědecké lékařské informace“ (s prudce klesající tendencí finančního objemu), bude dopracován na „Program veřejných informačních služeb ve zdravotnictví“ (dále jen „program VISZ“), určený projektům kterékoliv zdravotnické knihovny, která poskytuje veřejné informační služby ve zdravotnictví a je evidována podle zákona [č. 257/2001 Sb.](#) Preferovat realizaci projektů, zaměřených na informační podporu systémů zdravotnického vzdělávání a rozvoje lékařské vědy, v modelu „hybridní knihovny“.

Zajistí: MZ ČR, NLK, zřizovatelé knihoven

Doba realizace: 2005-2010

Dopad na státní rozpočet: uveden v tabulce „Náklady na realizaci Koncepce“ (str.8), částečně bude zohledněno v řešení projektů 1N MŠMT a programu VISK MK

Spolupráce ostatních ministerstev: MK ČR, MŠMT ČR, MI ČR

Doporučení: zpracovat návrh obsahového a finančního režimu „Programu VISZ“ MZ ČR. Předkládat návrhy do programů dalších resortů.

3.2.3 Zvýšit kvalitu tvorby a zpracování knihovnických fondů a informačních zdrojů

Vytvořit akviziční schéma fondu zdravotnické literatury pro pracoviště sítě VISZ, sloužící k odstranění nežádoucích duplicít nákupu, rozvíjet standardizované selekční nástroje s ohledem na mezinárodní kompatibilitu (MeSH, metoda „Konspekt“ aj.): Dosáhnout maximální kompatibility a unifikace knihovnických procesů. Podporovat spolupráci pracovišť VISZ při akvizici, katalogizaci, uchovávání a ochraně fondů, při tvorbě národního referenčního fondu. Využívat digitalizaci k uchovávání a ochraně vzácných fondů. Rozvíjet metody personální bibliografie a citační analýzy na

podporu vědecké publikace a výzkumných aktivit pracovníků ve zdravotnictví.

Zajistí: MZ ČR, NLK a zřizovatelé

Doba realizace: 2005-2010

Dopad na státní rozpočet: zahrnutí do „Programu VISZ“ , částečně řešeno v Programu 1N MŠMT

Spolupráce ostatních ministerstev: MŠMT ČR, MK ČR

Doporučení: v rámci Koncepce informatiky MZ vytvořit pracoviště pro koordinovanou podporu spolupráce technických a technologických center sítě:

Zvýšit objem financování nákupu knihovních fondů pro zdravotnické knihovny, vytvořit základní předpoklad pro zlepšení obsahu a kvality VISZ.

Zajistit kontinuitu v přístupu k elektronickým informačním zdrojům pro vědu, výzkum a vzdělávání a jejich náležitou aktualizaci.

Podporovat vytváření konsorcií při nákupu a zajišťování elektronických informačních zdrojů, spolupracovat s vydavateli a distributory.

3.2.4 Zvýšit kvalitu poskytovaných služeb a jejich dostupnost pro zdravotnictví

Využívat moderní elektronické integrované knihovní systémy, umožňující rychlou a precizní evidenci rozmístění fondů, a přístup až do plných textů evidovaných dokumentů. Zavést efektivnější metody vyhledávání informací (provést analýzu stavu katalogů, přijmout strategické rozhodnutí jak urychleně dosáhnout jejich propojení do virtuálního souborného katalogu). Vytvořit celonárodní oborový katalog periodik s možností online přístupu do plných textů. Postupně vytvářet tematické brány na internetu pro kvalitní vyhledávání elektronických zdrojů. Rozvíjet meziknihovní výpůjční služby moderního typu. Podporovat spolupráci s aktivně činnými institucemi obdobného zaměření služeb i mimo resort MZ ČR.

Zajistí: MZ ČR, NLK a zřizovatelé

Doba realizace: 2006, 2007

Dopad na státní rozpočet: zahrnutí do „Programu VISZ“ , částečně řešeno v Programu 1N MŠMT a VISK MK

Spolupráce ostatních ministerstev: MŠMT ČR, MK ČR, MI ČR

Doporučení: vyprojektovat a následně realizovat pracoviště pro koordinovanou spolupráci technických a technologických center v návaznosti na koncepci celostátní sítě (PACS).

3.2.5 Vytvořit infrastrukturu pro kvalitní výběr pracovníků pro pracoviště VISZ, systém odborné přípravy a celoživotního vzdělávání

Podpořit proces definování profesní kvalifikace, zavádění moderních technologií ICT a vytváření standardů kvality VISZ. K tomuto účelu se navrhuje zřídit Oddělení výzkumu a metodiky sítě VISZ v Národní lékařské knihovně. Zpracovat návrh náplně odborné přípravy a celoživotního vzdělávání pro pracovníky VISZ, promítnout je do návrhu výběrového řízení na obsazování vedoucích funkcí na pracovištích VISZ.

Zajistí: MZ ČR, NLK a zřizovatelé knihoven

Doba realizace: 2005 - 2010

Dopad na státní rozpočet: zahrnutí do „Programu VISZ“, podpora vzdělávacích center knihoven je zahrnuta v programu VISK2 MK ČR

Spolupráce ostatních ministerstev: MK ČR, MŠMT ČR

Doporučení: zajistit odbornou přípravu a celoživotní vzdělávání pracovníků zdravotnických knihoven s důrazem na získávání znalostí a dovedností pro využívání informačních a komunikačních technologií.

4. Finanční nároky na státní rozpočet

Základním nástrojem realizace Koncepce jsou:

Programové projekty a výzkumné záměry.

Účelové programy MZ ČR (stávající program 235022 „Rozvoj národních lékařských knihoven“ a nově navrhovaný „Program VISZ“).

Rozpočty zřizovatelů.

Účelové programy MK ČR.

Účelové programy MŠMT ČR.

Finanční nároky na realizaci Koncepce vyplývají z navržené Koncepce. V položce „Státní rozpočet“ je provedeno dělení na investiční a neinvestiční výdaje. Zásadním nástrojem financování navrhovaných změn je transformace dosavadního systému financování rozvoje zdravotnických knihoven a vytvoření „Programu veřejných informačních služeb ve zdravotnictví“. Ten by měl být přístupný projektům kterékoliv zdravotnické knihovny, která poskytuje veřejné informační služby ve zdravotnictví a je evidována dle zákona [č. 257/2001 Sb.](#) Finanční objem navrhovaných prostředků v „Programu VISZ“ je srovnatelný s objemem prostředků, které byly do rozpočtů zřizovatelů zdravotnických knihoven delimitovány v období 1995 - 2004.

Navrhovaný „Program VISZ“ by měl aplikovat na předložené projekty následující kritéria:

Zpřístupňování elektronických informačních zdrojů.

Vytváření unifikovaných a standardizovaných společných (souborných) katalogů na internetu.

Vytváření společného akvizičního schématu.

Nákup unikátních titulů zahraničních periodik a monografií.

Udržení kontinuity specializovaných kolekcí.

Důležitým prvkem dotační politiky zdravotnických knihoven, provozovaných v rámci krajských zdravotnických struktur, je zajištění výkonu VISZ v rámci regionu. V případě schválení novely zákona o rozpočtovém určení daní, budou za výkon VISZ v rámci zdravotnického regionu odpovídat regionální centra VISZ, která již dnes v síti VISZ tuto funkci plní, a jejichž financování je od roku 2005 zajišťované odborem zdravotnictví příslušného krajského úřadu.

Hlavní oblast pomoci ze strukturálních fondů EU pro realizaci Koncepce je třeba vyhledávat v oblasti programů pro rozvoj lidských zdrojů a rozvoj informační infrastruktury (administruje Ministerstvo pro místní rozvoj). Při formulaci projektů by rozhodující úlohu měla mít Regionální centra VISZ, předpokládané čerpání prostředků z dotací neuvádíme.

V řadě akcí v návrhu Koncepce uváděných, záleží eventuální ekonomické a časové náklady na rozhodnutí Ministerstva zdravotnictví ČR o realizaci Koncepce. V aktivitách výše uváděných Programů jsou finanční nároky na státní rozpočet navrženy v optimální výši. Skutečné náklady budou záviset na možnostech státního rozpočtu a rozpočtu kapitoly Zdravotnictví. Další finanční prostředky na rozvoj zdravotnických knihoven, vynakládané prostřednictvím dotačních programů jiných resortů (MK ČR, MŠMT ČR, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR) jsou uvedeny v tab. [č. 1](#), nebo je nelze přesně vyčíslit, protože podpora knihoven je součástí širších dotačních celků (Program Informační infrastruktura výzkumu a vývoje, Fond rozvoje vysokých škol).

Tab. Náklady na realizaci Koncepce (v mil. Kč)

Státní rozpočet	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2005-2010
Celkem	26	33,6	18,9	18	19	19	134,5
Investice 1*	14	20	4	3	4	4	49
Neinvestice 2*	12	13,6	14,9	15	15	15	85,5

1*) „Program 235022 Rozvoj národních lékařských knihoven“ (investiční prostředky)

2*) „Program VISZ“ (neinvestiční prostředky)

V Praze dne: 5.6.2004

PhDr. Hana Pessrová, CSc.

PhDr. Eva Lesenková
PhDr. Helena Bouzková
Mgr. Jarmila Potomková

5. Přílohy

Příloha č. 5.1

Seznam zkratk

BMČ	Bibliographia Medica Českoslovaca
ČLS JEP	Česká lékařská společnost Jana Ev. Purkyně
EAHIL	European Association for Health Information and Libraries
EU	Evropská unie
FRVŠ	Fond rozvoje vysokých škol
ICT	Informační a telekomunikační technologie
IGA MZ ČR	Interní grantová agentura MZ ČR
MeSH	Medical Subject Headings
MI ČR	Ministerstvo informatiky České republiky
MK ČR	Ministerstvo kultury České republiky
MŠMT ČR	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
MZ ČR	Ministerstvo zdravotnictví České republiky
NLK	Národní lékařská knihovna
OZI	Odborné zdravotnické informace
SKIP	Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR
USAID	United States Agency for International Development
VISK	Program Veřejné informační služby knihoven
VISZ	Veřejné informační služby ve zdravotnictví

VLI	Vědecké lékařské informace
VVO	Odbor vědy, vzdělávání a ošetřovatelství MZ ČR
WHO	World Health Organization
ZIVI	Společnost Zdravotnické informatiky a vědeckých informací ČLS JEP
ZK	Zdravotnické knihovny
1N MŠMT	Program vědy a výzkumu MŠMT ČR 2004-2008
OLÚ	Odborné léčebné ústavy

Příloha č. 5.2

Výchozí dokumenty pro činnost zdravotnických knihoven:

„Strategie knihoven v ČR 1999-2003“.

Koncepce rozvoje knihoven v ČR na léta 2004 – 2010, schválena usnesením vlády ČR č. 679 ze dne 7.7.2004.

Zákon [č. 257/2001 Sb.](#) (knihovní zákon).

Zákon [č. 106/99 Sb.](#), o svobodném přístupu k informacím.

Zákon [č.121/2000 Sb.](#), o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

Zákon [č.122/2000 Sb.](#), o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů.

Zákon [č. 130/2002 Sb.](#), o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje).

Nařízení vlády [č. 288/2002 Sb.](#), kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven.

Vyhláška Ministerstva kultury [č. 88/2002 Sb.](#), k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon).

Usnesení vlády ČR ze dne 31.5.1999 č. 525 o Státní informační politice, a navazující Akční plány.

Usnesení vlády ČR ze dne 10.4.2000 č. 351 o Koncepci státní informační politiky ve vzdělávání.

Usnesení vlády ČR ze dne 10.1.2001 č. 40 o aktualizaci Strategie účinnější státní podpory kultury (kulturní politiky).

Usnesení vlády ČR ze dne 12.9.2001 č. 904 o Plánu II. etapy Realizace státní informační politiky ve vzdělávání.

Usnesení vlády ČR ze dne 22.5.2002 č. 516 k Analýze vývoje a stavu výzkumu a vývoje v ČR a jejich srovnání se zahraničím.

Usnesení vlády ČR ze dne 28.4.2003 č. 417 k návrhu Národního programu výzkumu.

Usnesení vlády ČR ze dne 8.10.2003 č. 992 k průběžné zprávě o plnění plánu realizace státní informační politiky ve vzdělávání a o Aktualizovaném plánu II. Etapy Realizace státní informační politiky ve vzdělávání.

Usnesení vlády ČR ze dne 7.1.2004 č. 5 k Národní politice výzkumu a vývoje České republiky na léta 2004-2008.

Usnesení vlády ČR ze dne 14.1.2004 č. 44 ke koncepci Projektu internetizace knihoven.

Manifest UNESCO o veřejných knihovnách z roku 1994.

Zelená kniha o úloze knihoven v moderním světě z r. 1998, přijatá Evropským parlamentem 28.10.1998.

Manifest UNESCO o školních knihovnách z roku 2000.

Směrnice IFLA/UNESCO – Služby veřejných knihoven z r. 2001.

eEurope +2003 Společný program k realizaci informační společnosti v Evropě. Akční plán připravený kandidátskými státy s přispěním Evropské komise v r. 2001.

Směrnice IFLA a UNESCO pro školní knihovny 2002.

eEurope 2005: Informační společnost pro všechny. Akční plán EU z roku 2002.

Manifest IFLA o přístupu k internetu z roku 2002.

E-Health.

Zdraví 21 – zdraví do 21. století. Osnova programu Zdraví pro všechny v Evropském regionu Světové zdravotnické organizace (SZO).

Zákon [č. 95/2004 Sb.](#), o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta.

Zákon [č. 96/2004 Sb.](#), o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních).

Příloha č. 5.3

Vybrané statistické údaje za oblast knihoven

Přehled o počtu ZK podle typů zařízení

Druh organizace	Organizace MZ	Organizace mimoresortní	Celkem ČR
Nemocnice	11	66	77
Odborné lékařské ústavy	12	1	13
Vědeckovýzkumná základna	9	0	9
Hygienické stanice	4	0	4
Léčebné lázně	2	3	5
Střední zdravotnické školy	0	31	31
Ostatní zařízení	6	4	10
Celkem	44	105	149

K 31.12.2003 bylo evidováno 149 lékařských knihoven a středisek vědeckých informací ve zdravotnictví (dále ZK) v ČR.

Z toho 43 knihoven působilo v přímo řízených organizacích resortu zdravotnictví. Národní lékařská knihovna - organizační složka státu v působnosti resortu zdravotnictví, a 105 knihoven v mimoresortních organizacích.

Počet ZK v jednotlivých krajích

Území	Organizace MZ	Organizace mimoresortní	Celkem ČR
Hlavní město Praha	17	5	22
Středočeský kraj	5	12	17
Jihočeský kraj	1	9	10
Plzeňský kraj	4	3	7
Karlovarský kraj	0	5	5
Ústecký kraj	0	8	8
Liberecký kraj	0	5	5
Královéhradecký kraj	1	5	6
Pardubický kraj	0	6	6

Vysočina	1	7	8
Jihomoravský kraj	7	16	23
Olomoucký kraj	2	4	6
Zlínský kraj	1	6	7
Moravskoslezský kraj	5	15	19
C e l k e m	44	105	149

Počet ZK evidovaných MK ČR podle zákona [č. 257/2001 Sb.](#)

Druh organizace	Organizace MZ	Organizace mimoresortní	Celkem ČR
Nemocnice	8	38	46
Odborné lékařské ústavy	5	0	5
Vědeckovýzkumná základna	5	0	5
Hygienické stanice	1	0	1
Léčebné lázně	0	0	0
Střední zdravotnické školy	0	7	7
Ostatní zařízení	3	4	7
C e l k e m	22 (50 %)	45 (43 %)	67 (45 %)

Počet ZK, které mají přístup na internet

Druh organizace	Organizace MZ	Organizace mimoresortní	Celkem ČR
Nemocnice	11	53	64
Odborné lékařské ústavy	12	0	12
Vědeckovýzkumná základna	9	0	9
Hygienické stanice	4	0	4
Léčebné lázně	1	1	2
Střední zdravotnické školy	0	31	31

Ostatní zařízení	6	4	10
Celkem	43 (98 %)	89 (85 %)	132 (89 %)

Základní ukazatele o činnosti ZK v organizacích MZ

Druh organizace	Počet knih. jednot.	Počet výpůjček	Periodika ČR	Periodika zahraniční	Zprac. rešerše
Nemocnice	1142028	342981	2277	1110	8194
OLÚ	48655	14741	372	31	75
VVZ	126984	36163	501	391	913
HS	24998	5516	412	17	99
LL	3798	286	16	0	0
Ostatní zařízení	491916	130170	887	1094	4520
Celkem	1838379	529857	4465	2643	13801

Druh organizace	Počet kopií	Počet uživatelů	Úvazky knih.prac.	Výdaje na knihovní fond
Nemocnice	941947	25261	95,7	21460685
OLÚ	79542	1664	8,2	982608
VVZ	438100	5905	32,0	9662948
HS	29526	752	4,1	997676
LL	1000	58	0,1	18108
Ostatní zařízení	846849	15772	106,2	26792607
Celkem	2336964	49412	246,3	59914632

Základní ukazatele o činnosti ZK

Ukazatele	Počet knih. jednot.	Počet výpůjček	Periodika ČR	Periodika zahraniční	Zprac. rešerše
Organizace MZ	1838091	529849	4465	2643	13801
Org. mimo MZ	1012223	560546	10174	783	5868

C e l k e m	2 850 314	1090395	14639	3426	19669
-------------	-----------	---------	-------	------	-------

Druh ofranizace	Počet kopií	Počet uživatelů	Úvazky knih.pracovníků	Výdaje na knihovní fond
Organizace MZ	2336964	49408	246,3	59914632
Org. mimo MZ	1329396	45984	113,5	20758000
C e l k e m	3666360	95392	359,8	80672632

Technické vybavení ZK (k 31.12.2003)

PC	Server	Scanner	Kopírka	Tiskárna	Fax	Video
657	45	65	148	325	27	55

Základní ukazatele o činnosti ZK v organizacích MZ ČR (podle území)

Území	Počet knih. jednot.	Počet výpůjček	Periodika ČR	Periodika zahraniční	Zpracované rešerše
Hl. město Praha	1089372	298261	2292	1793	9886
Středočeský kraj	15262	4087	133	74	42
Jihočeský kraj	644	236	11	1	0
Plzeňský kraj	115217	23572	330	105	259
Karlovarský kraj	0	0	0	0	0
Ústecký kraj	0	0	0	0	0
Liberecký kraj	0	0	0	0	0
Královéhradecký kraj	342353	65453	868	94	1324
Pardubický kraj	288	8	0	0	0
Vysočina	5546	2557	27	3	0
Jihomoravský kraj	79445	59207	372	216	1402
Olomoucký kraj	137008	15838	151	242	596
Zlínský kraj	839	0	20	0	0

Moravskoslezský kraj	52405	60638	261	115	292
C e l k e m	1838091	529849	4465	2643	13801

Území	Počet kopií	Počet uživatelů	Úvazky knih.prac.	Výdaje na knihovní fond
Hl. město Praha	1638778	27040	172,8	45545310
Středočeský kraj	6753	450	5,3	461578
Jihočeský kraj	0	46	0,1	32140
Plzeňský kraj	155747	2833	6,7	987199
Karlovarský kr.	0	0	0	0
Ústecký kraj	0	0	0	0
Liberecký kraj	0	0	0	0
Královéhrad. k.	85230	2858	14,0	2706228
Pardubický kraj	0	4	0	0
Vysočina	2800	110	0,5	56645
Jihomoravský k.	176379	10227	21,6	4593041
Olomoucký kraj	159311	3153	17,5	3824972
Zlínský kraj	0	53	0,1	7808
Moravskoslez. k.	111966	2638	7,7	1699711
C e l k e m	2336964	49412	246,3	59914632

Základní ukazatele o činnosti ZK v mimoresortních organizacích (podle druhu organizace)

Druh organizace	Počet knih jednot.	Počet výpůjček	Periodika ČR	Periodika zahraniční	Zpracované rešerše
Nemocnice	538191	378359	5069	566	3252
OLÚ	9993	2098	45	6	77
SZŠ	226535	92277	4758	27	1357

LL	2244	735	26	0	0
Ostatní zařízení	235260	87077	276	184	1182
C e l k e m	1012223	560546	10174	783	5868

Druh organizace	Počet kopií	Počet uživatelů	Úvazky knih.prac.	Výdaje na knihovní fond
Nemocnice	601132	22671	69,4	13926452
OLÚ	87116	405	0,9	143568
SZŠ	277452	12895	18,6	1160340
LL	0	81	0	28989
Ostatní zařízení	363696	9932	24,6	5498651
C e l k e m	1329396	45984	113,5	20758000

Základní ukazatele o činnosti ZK v mimoresortních organizacích (podle území)

Území	Počet knih. jednot.	Počet výpůjček	Periodika ČR	Periodika zahraniční	Zpracované rešerše
Hl. město Praha	65811	41859	104	47	177
Středočeský kraj	83969	38031	4587	101	647
Jihočeský kraj	76031	93290	742	119	299
Plzeňský kraj	12216	15613	194	9	0
Karlovarský kr.	29491	17800	332	31	29
Ústecký kraj	89164	32208	402	64	404
Liberecký kraj	38860	22230	748	42	11
Královéhradec. k.	88015	12607	223	59	55
Pardubický kraj	32560	13504	262	20	519
Vysočina	68027	15879	270	20	87
Jihomoravský kr.	223286	95855	733	103	1600

Olomoucký kraj	28840	13220	276	10	97
Zlínský kraj	66101	30915	489	50	220
Moravskoslez. kr.	109852	117535	812	108	1329
C e l k e m	1012223	560546	10174	783	5868

Území	Počet kopií	Počet uživatelů	Úvazky knih.prac.	Výdaje na knihovní fond
Hl. město Praha	361647	3840	14,2	1702159
Středočeský kraj	29272	3628	9,1	1367256
Jihočeský kraj	106444	4406	10,1	2324872
Plzeňský kraj	18019	733	1,5	396194
Karlovarský kr.	17302	1872	3,2	604628
Ústecký kraj	41555	3234	10,8	2256968
Liberecký kraj	24780	2040	5,8	1027682
Královéhrad. k.	9379	5635	7,1	1827132
Pardubický kraj	33128	1823	4,1	1143217
Vysočina	129378	2465	5,8	575251
Jihomoravský k.	109965	7415	18,9	4007513
Olomoucký kraj	19333	1427	2,5	540492
Zlínský kraj	279361	2792	6,6	666231
Moravskoslez. k.	149833	4674	13,8	2318405
C e l k e m	1329396	45984	113,5	20758000

Typy užívaných automatizovaných knihovnických systémů v ZK

Software	Počet
KP-win	13
Kp-sys	12

Rapid Library	13
T Series,	8
KS Clavius	6
LANius	7
Maks/ISIS	4
MEVYS	2
Procite	2
ALEPH 330.05	1
Biblios	1
Bakalár	1
Relief	1
Smartlib	1

[Vzdělanostní skladba knihovníků zdravotnických knihoven](#)

Počet knihovníků ZK podle krajů (pracovní úvazky v roce 2003)

K r a j e	Zařízení MZ	Mimoresortní	C e l k e m
Hlavní město Praha	172,8	14,2	187
Středočeský kraj	5,3	9,1	14,4
Jihočeský kraj	0,1	10,1	10,2
Plzeňský kraj	6,7	1,5	8,2
Karlovarský kraj	0	3,2	3,2
Ústecký kraj	0	10,8	10,8
Liberecký kraj	0	5,8	5,8
Královéhradecký kraj	14	7,1	21,1
Pardubický kraj	0	4,1	4,1
Vysočina	0,5	5,8	6,3
Jihomoravský kraj	21,6	18,9	40,5

Olomoucký kraj	17,5	2,5	20
Zlínský kraj	0,1	6,6	6,7
Moravskoslezský kraj	7,7	13,8	21,5
Celkem	246,3	113,5	359,8

Rozložení pracovišť VKISZ

Praha ... 22

Středočes. k. ... 17

Jihočes. k. ... 10

Plzeňský k. ... 7

Karlovarský k. ... 5

Ústecký k. ... 8

Liberecký k. ... 5

Královéhrad. k. ... 6

Pardubický k. ... 6

Vysočina ... 8

Jihomoravský k. ... 23

Olomoucký k. ... 6

Zlínský k. ... 7

Moravskoslezs. k. ... 19

Příloha č. 5.4

Stávající rozvojové programy a příspěvky

1. Účelová dotace MZ ČR pro veřejné informační služby ve zdravotnictví

Ministerstvo zdravotnictví České republiky (MZ ČR) od roku 1992 spolupracuje v oblasti rozvoje informačních služeb ve zdravotnictví na realizaci úkolu, který přijalo spolu s ostatními ústředními orgány usnesením vlády ČR ze dne 29.5.1992 č. 367. Na základě tohoto úkolu byl rozpracován návrh systému účelových dotací pro prioritní projekty služeb informačních pracovišť zdravotnické veřejnosti a získána podpora Ministerstva financí ČR v Programu MF č. 335140 Pořízení a technická obnova majetku národních lékařských knihoven na léta 1995 – 2004. U zrodu koncepce a za její realizací stála Pracovní skupina pro veřejné informační služby ve zdravotnictví (VISZ) při odboru vědy a vzdělávání MZ ČR, složená ze zástupců Národní lékařské knihovny (NLK) v Praze a předních odborníků z řad vedoucích zdravotnických knihoven v ČR a zahraničních konzultantů.

Díky dotaci MZ ČR, zahrnující investiční i neinvestiční prostředky, došlo k výraznému rozvoji informačních služeb jak v Národní lékařské knihovně (NLK) v Praze, tak v plošném celorepublikovém efektu v knihovnách fakultních nemocnic, nemocnic s poliklinikou, léčebných a výzkumných ústavů a hygienických stanic. Výrazně byla posílena tzv. regionální střediska, tj. větší a lépe technikou i pracovními silami vybavené knihovny v přímo řízených zdravotnických organizacích ve spádových zdravotnických územích. Ty se dobrovolně ujaly tvorby regionálních registrů bibliografických informací, cirkulace lékařských periodik a vzdělávacích aktivit pro knihovníky zdravotnických knihoven. Jejich prostřednictvím je udržována spolupráce se zdravotnickými knihovnami mimo resort Zdravotnictví. Výrazně byla také posílena tzv. integrovaná informační pracoviště, společná na všech lékařských fakultách a fakultních nemocnicích v ČR, s výjimkou 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze a Lékařské fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

Neinvestiční prostředky a dotace MZ ČR jsou v knihovných sítě využívány na nákup lékařské literatury, včetně přístupů do fulltextových zahraničních databází, investiční prostředky jsou využívány na nákup knihovnické techniky a technologie. NLK pravidelně shromažďuje a vyhodnocuje statistické údaje o stavu knihoven sítě a vede je v automatizovaných databázích.

Dotace knihovnám organizací MZ ČR (v tis. Kč):

Organizace	Neinvestiční prostředky				
	1999	2000	2001	2002	2003
Ústavy	8477	2950	3880	2150	2650
Nemocnice	14110	6200	6600	3485	2940
Rozpočtové organizace	1861	1500	3010	3350	4310

OLÚ	280	170	240	0	0
Hygienické stanice	274	180	60	15	100
C e l k e m	25002	11000	13790	9000	10000

Organizace	Investiční prostředky				
	1999	2000	2001	2002	2003
Ústavy	410	890	430	0	680
Nemocnice	1185	1420	1005	0	1085
Rozpočtové organizace	1105	1330	2100	4000	1075
OLÚ	0	0	200	0	110
Hygienické stanice	0	60	0	0	50
C e l k e m	2700	3700	3735	4000	3000

2. Program Veřejné informační služby knihoven (VISK) Ministerstva kultury ČR

Program VISK byl schválen usnesením vlády č. 351/2000 o Státní informační politice ve vzdělávání. Pravidla poskytování dotací z tohoto programu stanoví nařízení vlády ČR č. 288 z 29.6.2002, kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven. Program VISK byl zahájen v roce 2000 a je realizován v devíti specializovaných podprogramech. Ve všech podprogramech bylo zahájeno řešení dílčích projektů, ale vzhledem k tomu, že došlo k redukci financování programu na 55% plánované částky, dochází ke zpoždění v naplnění stanovených cílů. Základním cílem programu Veřejné informační služby knihoven je inovace veřejných informačních služeb knihoven na bázi informačních technologií (ICT).

V roce 2001-2004 bylo poskytnuto z programu VISK 1 560 tis. Kč na podporu projektů NLK.

3. Programy pro vědu a výzkum (IGA MZ ČR, LI MŠMT ČR, 1N MŠMT ČR)

3.1 Program Informační zdroje pro výzkum a vývoj - LI MŠMT (2000-2003)

Program vyhlásilo jako zadavatel Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, v souladu s usnesením vlády ČR ze dne 3.1.1996 č. 27, na základě zákona [č. 300/1992 Sb.](#), o státní podpoře výzkumu a vývoje, změn a doplnění provedených zákonem č. 1/1995 Sb., a to 1. kolo 24.9.1999, 2. kolo 24.3.2000 a 3. kolo 27.11.2000 na léta 2000-2003 se základním cílem vytvořit podmínky pro zajištění dostupnosti informací, publikovaných ve světových vědeckých a odborných periodikách pro potřeby české vědy, výzkumu, vývoje, vzdělávání a dalších společenských aktivit s tím, že jednotlivé projekty musí zajistit pro příslušnou skupinu oborů získávání, zpřístupňování a poskytování informací, informačních zdrojů (databází, periodik, elektronických i klasických dokumentů) a komplexních služeb s využitím moderní technické a technologické infrastruktury.

Program byl realizován ve třech podprogramech:

- a) podpora/vytváření multifunkčních knihovnických center,
- b) získání konkrétních a prokazatelně odůvodněných titulů informačních zdrojů/dokumentů,
- c) získání multilicencí/velkoplošných licencí.

Celkově bylo v projektech LI zdravotnickými knihovnami v období 2000-2003 čerpáno 6 250 tis. Kč investičních finančních prostředků, 28 mil. Kč neinvestičních finančních prostředků a celkové vklady zdravotnických knihoven do projektů LI činily 26 mil. Kč neinvestičních finančních prostředků.

3.2 Program Národního programu výzkumu 1 N MŠMT (2004-2008)

Jeho součástí je Průřezový program 2 - INTEGROVANÝ VÝZKUM A VÝVOJ s dílčím programem Informační infrastruktura výzkumu - s cílem zajistit kontinuitu informačních zdrojů pro výzkum a vývoj financovaných z veřejných zdrojů a jejich náležitě aktualizování, umožnit rozvoj informační infrastruktury výzkumu a vývoje (v procesu integrace pracovišť výzkumu a vývoje ČR do Evropského výzkumného prostoru) a zvýšit hospodárnost ve využívání veřejných prostředků na informační zdroje a infrastrukturu výzkumu a vývoje. Výše účelové podpory ze státního rozpočtu se podle návrhu Národního programu výzkumu předpokládá v rozsahu cca 130 000 tis. Kč ročně.

Na základě již známých výsledků výběrového řízení bude v projektech 1N zdravotnickými knihovnami v období 2004-2008 čerpáno 16 645 tis. Kč investičních finančních prostředků, 38 500 tis. Kč neinvestičních finančních prostředků, a celkové vklady zdravotnických knihoven do projektů 1N budou činit 10 265 tis. Kč investičních finančních prostředků a 20 700 tis. Kč neinvestičních finančních prostředků.

Významné projekty pro zdravotnické knihovny v rámci programu 1N:

1N04095 MedGate - Informační brána pro výzkum a vývoj v medicíně - nástroj integrace a efektivního využívání informačních zdrojů (řešitel NLK).

1N04183 Informační pokrytí výzkumu a vývoje v medicíně v České republice (řešitel Univerzita Karlova Praha).

3.3 Fond rozvoje vysokých škol (FRVŠ MŠMT)

Hlavním zdrojem grantové podpory pro vysokoškolské knihovny je Fond rozvoje vysokých škol, který byl zřízen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky v roce 1992. Od roku 1993 je institucí dvou partnerů: MŠMT a Rady vysokých škol; společným vrcholným orgánem FRVŠ se stal Výbor FRVŠ; pro jeho administrování je zřízena Agentura FRVŠ. Projekty se přijímají v několika tematických okruzích, jedním z nich je od roku 1994 tematický okruh E Vysokoškolské knihovny. Zaměření na příslušný rok stanoví Výbor Fondu. Projekty podávají jednotlivci - zaměstnanci veřejných vysokých škol, jejich podání schvaluje děkan a rektor příslušné školy, škola tím současně potvrzuje, že zabezpečí institucionální podporu.

MUDr. Milan Špaček, v. r.

náměstek ministryně